

Παρουσίαση του Ακαδημαϊκού Έργου του αναγορευόμενου σε Επίτιμο Διδάκτορα καθηγητή Ηλία Μόσιαλου

I. N. Μπολέτης

Καθηγητής ΕΚΠΑ

Θα αναλύσω με συντομία κάποιους βασικούς άξονες της δραστηριότητάς του στην έρευνα και στη διδασκαλία, αλλά και της συνεισφοράς του στην ίδρυση πανεπιστημιακού τμήματος, ερευνητικών κέντρων και μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών. Τέλος, θα αναφερθούν συνοπτικά κάποια πρόσφατα παραδείγματα εφαρμοσμένης πολιτικής.

Έρευνα

Ο Ηλίας Μόσιαλος έχει δημοσιεύσει πλήθος ερευνητικών εργασιών σε επιστημονικά περιοδικά ιατρικής και δημόσιας υγείας υψηλού δείκτη απήχησης (όπως New England Journal of Medicine, Lancet, British Medical Journal, JAMA Oncology, JAMA Internal Medicine, Nature Reviews Drug Discovery, Nature Cancer, Lancet Public Health, European Heart Journal, JACC: Journal of the American College of Cardiology, Lancet Infectious Diseases, American Journal of Public Health), και σε περιοδικά οικονομικών και πολιτικής υγείας (όπως Health Economics, Social Science & Medicine, Milbank Quarterly, Health Affairs, BMJ Quality and Safety, Health Services Research). Πλην των ανωτέρω, η έρευνά του έχει δημοσιευτεί και σε περιοδικά κοινωνικών επιστημών ευρύτερου ενδιαφέροντος (π.χ. World Development, West European Politics, Journal of European Public Policy, Journal of Common Market Studies, Journal of European Integration, Journal of European Social Policy, Risk Analysis).

Το βασικό αντικείμενο του επιστημονικού του ενδιαφέροντος σχετίζεται με την χρηματοδότηση των συστημάτων υγείας. Στο πλαίσιο αυτό, ο Ηλίας Μόσιαλος έχει αναλύσει εκτεταμένα το ρόλο και τη φύση της αγοράς για την ιδιωτική ασφάλιση, την επίδραση της ιδιωτικής ασφάλισης υγείας στην πρόσβαση και στην ισότητα στις

υπηρεσίες υγείας, αλλά και το ρόλο της δημόσιας πολιτικής κατά τη διαμόρφωση ρυθμιστικού πλαισίου για τη λειτουργία της ιδιωτικής ασφάλισης στην Ευρώπη. Στα πλαίσια της έρευνας του για τη χρηματοδότηση των συστημάτων υγείας, έχει επίσης ασχοληθεί εκτεταμένα με τους προσδιοριστές των ιδιωτικών δαπανών σε πλήθος χωρών, μεταξύ των οποίων η Κίνα, το Μεξικό, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ελλάδα.

Ένα δεύτερο πεδίο ερευνητικού ενδιαφέροντος αφορά την επίδραση του Ευρωπαϊκού Δικαίου στα συστήματα υγείας, η οποία αναλύθηκε συστηματικά για πρώτη φορά από τον Ηλία Μόσιαλο και τους συνεργάτες του. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα ξεκίνησε με αφορμή την Βελγική Προεδρία το 2001, συνεχίστηκε σε αντίστοιχη Προεδρία του 2009, και εστίασε σε θέματα ανταγωνισμού, φαρμακευτικής πολιτικής, καθώς και σε ζητήματα σχετικά με την ελεύθερη κίνηση ασθενών μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών.

Ο τρίτος τομέας που εστιάζει η έρευνα του Ηλία Μόσιαλου, είναι τα ζητήματα φαρμακευτικής πολιτικής και ρύθμισης της φαρμακευτικής αγοράς. Συγκεκριμένα, έχει αναλύσει τα κλινικό και οικονομικό όφελος που δημιουργείται από την κυκλοφορία των καινοτόμων ογκολογικών φαρμάκων, ενώ έχει ερευνήσει εκτεταμένα τις ρυθμιστικές παρεμβάσεις που απαιτούνται για τη διασφάλιση της αποδοτικότητας, της ισότητας και της ποιότητας στη φαρμακευτική αγορά. Παράλληλα, κατά τη διάρκεια της ερευνητικής του δραστηριότητας με αντικείμενο τα αντιβιοτικά, ανέπτυξε ολοκληρωμένα εθνικά πλαίσια φαρμακευτικής πολιτικής σχετικά με τη μικροβιακή αντοχή.

Ενδεικτικά, σχεδίασε ένα ειδικό κίνητρο για την αύξηση της φαρμακευτικής καινοτομίας, έρευνας και ανάπτυξης στα αντιβιοτικά (Options Market for Antibiotics).

Στα πλαίσια της 80^{ης} επετείου από την ίδρυση του Βρετανικού Εθνικού Συστήματος Υγείας, το φημισμένο επιστημονικό περιοδικό Lancet ανέθεσε στον Ηλία Μόσιαλο το συντονισμό ειδικής επιτροπής για το Μέλλον του Συστήματος Υγείας (LSE-Lancet Commission: The Future of the NHS), στην οποία συμμετέχουν διακεκριμένοι ακαδημαϊκοί. Η επιτροπή σύντομα ολοκληρώνει μια εμπειρισταωμένη και λεπτομερή

πρόταση σχετικά με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το NHS τόσο στο άμεσο μέλλον, όσο και σε πιο μακροχρόνιο ορίζοντα, για τις επόμενες δύο δεκαετίες.

Διδασκαλία

Για σχεδόν τρεις δεκαετίες, ο Ηλίας Μόσιαλος διδάσκει πολιτική υγείας και χρηματοδότηση συστημάτων υγείας στο LSE. Τα τελευταία χρόνια διδάσκει τα αντίστοιχα μαθήματα και σε προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών στο Imperial College London, UK.

Παράλληλα, έχει ιδρύσει και αναπτύξει πέντε μεταπτυχιακά προγράμματα, σε συνεργασία με σημαντικά πανεπιστήμια και επιστημονικές εταιρείες.

Από το 1999, περισσότεροι από 2000 φοιτητές από 70 χώρες έχουν αποφοιτήσει από τα παραπάνω προγράμματα, έχοντας απασχοληθεί σε κορυφαία πανεπιστημιακά ιδρύματα και ερευνητικά κέντρα, διεθνείς οργανισμούς καθώς και μεγάλες εταιρείες του ιδιωτικού τομέα υγείας. Παράλληλα, ο Ηλίας Μόσιαλος έχει επιβλέψει τη διατριβή 35 διδακτορικών φοιτητών με ερευνητικά ενδιαφέροντα στα οικονομικά και στην πολιτική υγείας, την έρευνα υπηρεσιών υγείας και την κοινωνική πολιτική. Επί του παρόντος, επιβλέπει τη διατριβή 8 διδακτορικών φοιτητών.

Ίδρυση πανεπιστημιακού τμήματος

Το 2017, ο Ηλίας Μόσιαλος ίδρυσε στο LSE το πρώτο Τμήμα Πολιτικής Υγείας στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η έρευνα και η διδασκαλία του Τμήματος στοχεύει στη βελτίωση του τρόπου με τον οποίο σχεδιάζεται, υλοποιείται και αξιολογείται η πολιτική υγείας, απαντώντας στις μεγάλες εθνικές και διεθνείς προκλήσεις στον τομέα της υγείας. Το τμήμα απασχολεί διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό με διαφορετικές θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις, πολυδιάστατη εμπειρία στη χάραξη τεκμηριωμένης πολιτικής, και στοχεύοντας στην εκπαίδευση της νέας γενιάς ηγετών στην πολιτική και τα οικονομικά της υγείας διεθνώς. Στο τρέχον ακαδημαϊκό έτος, το τμήμα έχει περισσότερους από 300 μεταπτυχιακούς φοιτητές από 35 χώρες.

European Observatory on Health Systems and Policy

Το 1998 ο Ηλίας Μόσιαλος ίδρυσε το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τα Συστήματα και τις Πολιτικές Υγείας (European Observatory on Health Systems and Policy). Έπειτα από 23 έτη λειτουργίας, το Παρατηρητήριο αποτελεί τη σημαντικότερη πλατφόρμα διαλόγου για θέματα συστημάτων υγείας στην Ευρώπη, στοχεύοντας στο σχεδιασμό τεκμηριωμένης πολιτικής μέσα από τη λεπτομερή ανάλυση της δυναμικής και των τάσεων στα Ευρωπαϊκά συστήματα υγείας. Σήμερα, υποστηρίζεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Παγκόσμια Τράπεζα, και πλήθος κυβερνήσεων, οργανισμών ασφάλισης υγείας, και ακαδημαϊκών ιδρυμάτων.

Ελληνικό Παρατηρητήριο - London School of Economics and Political Science

Εκτός της δραστηριότητας του στα πεδία των οικονομικών και της πολιτικής υγείας, ο Ηλίας Μόσιαλος συνέβαλε στην ίδρυση του Ελληνικού Παρατηρητηρίου του LSE, του οποίου διετέλεσε Διευθυντής (Acting Director) κατά την περίοδο 1994-1996. Το Παρατηρητήριο φιλοξενεί την Έδρα Ελευθέριος Βενιζέλος για τις Ελληνικές Σπουδές.

Παραδείγματα εφαρμοσμένης πολιτικής

Επιχειρώντας να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ της επιστήμης, της θεωρίας και της πολιτικής υγείας, ο Ηλίας Μόσιαλος έχει συστηματικά ασχοληθεί με το σχεδιασμό εφαρμοσμένης πολιτικής στον τομέα της υγείας και της κοινωνικής προστασίας. Έχει διατελέσει σύμβουλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Παγκόσμιας Τράπεζας, του UK Office for Fair Trading και των Υπουργείων Υγείας και Κοινωνικών Θεμάτων σε διάφορες χώρες (Αυστρία, Βέλγιο, Βραζιλία, Κίνα, Φινλανδία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ρωσία, Νότια Αφρική, Ισπανία, Σουηδία).

Μερικά ενδεικτικά παραδείγματα εφαρμοσμένης πολιτικής παρουσιάζονται παρακάτω.

Δημιουργία κινήτρων για την ανάπτυξη νέων αντιβιοτικών

Από το 2009, έχει ερευνήσει τις πολιτικές και οικονομικές στρατηγικές που απαιτούνται για να βελτιωθούν τα επίπεδα της καινοτομίας στα αντιβιοτικά. Κατά την έρευνά του στο πεδίο των αντιβιοτικών, έχει διαμορφώσει ένα συνεκτικό πλαίσιο κινήτρων για να αντιμετωπιστεί η στασιμότητα όσον αφορά την παραγωγή νέων αντιβιοτικών, που συνιστά μια από τις σημαντικότερες σύγχρονες προκλήσεις δημόσιας υγείας. Συγκεκριμένα, ως σύμβουλος της Σουηδικής κυβέρνησης, ανέπτυξε και ανέλυσε διάφορα υποδείγματα δημιουργίας κινήτρων για την τόνωση της παραγωγής νέων αντιβιοτικών. Η πρόταση έτυχε ευρείας αναγνώρισης από Ευρωπαϊκούς θεσμούς και κυβερνήσεις. Έπειτα από πρόταση του Πρωθυπουργού της Σουηδίας στον Πρόεδρο των ΗΠΑ, η εν λόγω ερευνητική δραστηριότητα αποτέλεσε το εφαλτήριο για τη δημιουργία της πρώτης υπερατλαντικής συνεργασίας με θέμα την μικροβιακή αντοχή και την αντίσταση στα αντιβιοτικά (Transatlantic Taskforce on Antimicrobial Resistance – TATFAR).

Παράλληλα, δύο από τις προτάσεις της μελέτης εφαρμόστηκαν και συνετέλεσαν σημαντικά στην αλλαγή πολιτικής στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ: η πρόταση για τον επιμερισμό του ρίσκου της χρηματοδότησης της έρευνας μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και οι προτεινόμενες ρυθμιστικές αλλαγές με σκοπό την παροχή κινήτρων μέσω εκτεταμένης προστασία της αγοράς και των πνευματικών δικαιωμάτων για τα αντιβιοτικά. Συγκεκριμένα, στις αρχές του 2010, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ο Ευρωπαϊκός Σύνδεσμος Φαρμακευτικών Επιχειρήσεων (EFPIA) ανακοίνωσαν τον επιμερισμό του ρίσκου μέσω της κοινής χρηματοδότησης για την ανάπτυξη νέων αντιβιοτικών, ύψους 220 εκατομμυρίων ευρώ. Επίσης, το Κογκρέσο των ΗΠΑ συζήτησε εκτεταμένα (το 2010 και το 2012) και στη συνέχεια νομοθέτησε (στα μέσα του 2012) ρυθμιστικές αλλαγές για την προστασία της αγοράς για τα αντιβιοτικά, με συστηματικές αναφορές στην πρόταση του Ηλία Μόσιαλου. Εκτός αυτών των δραστηριοτήτων ο Ηλίας Μόσιαλος, ως σύμβουλος της Κυβέρνησης της Ολλανδίας, ανέπτυξε ένα συστηματικό τρόπο ταξινόμησης των οικονομικών και άλλων κινήτρων για την καινοτομία στα αντιβιοτικά, ο οποίος αποτέλεσε βασική πλατφόρμα συζήτησης και δράσης μεταξύ των Ευρωπαϊκών Υπουργών Υγείας και Γεωργίας.

Τέλος, είχε σημαντική συμβολή στην Βρετανική Έκθεση για την Αντιμικροβιακή Αντοχή (UK Review on Antimicrobial Resistance), στα πλαίσια ειδικής επιτροπής που συστάθηκε από τον πρώην Πρωθυπουργό David Cameron.

Μεταρρύθμιση του συστήματος υγείας και ασφάλισης στην Αυστρία

Ως σύμβουλος της Αυστριακής Κυβέρνησης, ο Ηλίας Μόσιαλος πρόσφατα συνέταξε μια έκθεση και εισηγήθηκε πλήθος μεταρρυθμίσεων και ευρεία αναδιάρθρωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και υγείας στην Αυστρία. Στη βάση των συγκεκριμένων προτάσεων, και έπειτα από εκτεταμένο δημόσιο διάλογο και τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργικού Συμβουλίου, το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικών Υποθέσεων της Αυστρίας ανακοίνωσε μείζονες αλλαγές στο κοινωνικό κράτος, οι οποίες νομοθετήθηκαν το Δεκέμβριο του 2019 και αναμενόταν να εφαρμοστούν πλήρως από τον Ιανουάριο του 2020.

Μεταρρύθμιση στη φαρμακευτική πολιτική στην Κίνα

Κατά την περίοδο 2014-2016, σε συνεργασία με το State Council της Κίνας (Development Research Center - DRC), ο Ηλίας Μόσιαλος ανέπτυξε μια σειρά προτάσεων για τη φαρμακευτική πολιτική της Κίνας.

Κατά την τελευταία πενταετία, πολλές από τις αλλαγές στη φαρμακευτική πολιτική της Κίνας έχουν βασιστεί στην προτάσεις της έκθεσης LSE-DRC. Ενδεικτικά, αναφέρονται η επέκταση και η αναθεώρηση της λίστας βασικών φαρμάκων, της λίστας αποζημίωσης φαρμάκων, η αναδιάρθρωση του Κινεζικού Οργανισμού Φαρμάκων και του ρυθμιστικού πλαισίου αδειοδότησης, ποιότητας και κυκλοφορίας των φαρμάκων, και η εφαρμογή της πολιτικής μηδενικής προσαύξεσης (zero-markup policy).

Μεταρρυθμίσεις στο σύστημα υγείας στην Ελλάδα

Για παραπάνω από 20 χρόνια, ο Ηλίας Μόσιαλος έχει ενεργό ενδιαφέρον και συμμετοχή στην έρευνα και το σχεδιασμό πολιτικής υγείας στην Ελλάδα. Το 1994, συντόνισε την Επιτροπή Ξένων Εμπειρογνομόνων για τη μεταρρύθμιση του ΕΣΥ, η οποία εισηγήθηκε ριζικέλευθες αλλαγές στη δομή, τη χρηματοδότηση και την οργάνωση του συστήματος υγείας, όπως για παράδειγμα τη δημιουργία ενός ενιαίου ασφαλιστικού οργανισμού όπως ο ΕΟΠΥΥ. Το πόρισμα της συγκεκριμένης

επιτροπής αποτέλεσε τον «οδικό χάρτη» του νέου ΕΣΥ, προσέδωσε μια νέα οπτική και επέδρασε θετικά και «διαβρωτικά» στη συζήτηση για τη μεταρρύθμιση του ΕΣΥ στα επόμενα χρόνια.

Πολλές από τις προτάσεις υιοθετήθηκαν αρκετά χρόνια αργότερα, και ενσωματώθηκαν στο σχέδιο για τη μεταρρύθμιση του συστήματος υγείας κατά την περίοδο 2000-2002.

Το 2010, στα πλαίσια της περαιτέρω ανάλυσης και προσαρμογής των συστάσεων του μνημονίου για τον τομέα της υγείας, ο Ηλίας Μόσιαλος συντόνισε μια Ανεξάρτητη Επιτροπή Εμπειρογνομόνων, με σκοπό το συστηματικό σχεδιασμό των αναγκαίων διαρθρωτικών αλλαγών για το σύστημα υγείας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Η συγκεκριμένη επιτροπή επιχείρησε να αναπτύξει ένα συνολικό και ευρείας αποδοχής πλαίσιο μεταρρυθμίσεων, ως μια πολιτική και τεχνοκρατική απάντηση στις «αστοχίες» του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής.

Η πιο πρόσφατη εμπλοκή του στην πολιτική υγείας στην Ελλάδα αφορά την εκπόνηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τις μεταμοσχεύσεις, έπειτα από πρόσκληση του Ιδρύματος Ωνάση και με διακομματική αποδοχή.

7/12/2021